

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference**การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน**
Rice Production Adhering to Good Agricultural Practice by Farmers in
Mae Hong Son Provinceวรินทร์ ปัญญาสม (Warintorn Panyasom)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)²ภรณี ต่างวิวัฒน์ (Paranee Tangwiwut)³**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (2) การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (3) ความรู้ แหล่งความรู้ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (4) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (5) ปัญหา ข้อเสนอแนะ ในการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ประชากร คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ 4 อำเภอ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปางมะผ้า อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอขุนยวม ที่เข้ารับการอบรมการใช้เทคโนโลยีการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสมในข้าว ในโครงการส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปี 2556 อำเภอละ 35 ราย รวม 140 ราย และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการยกระดับการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานและมูลค่าเพิ่ม อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และอำเภอขุนยวม อำเภอละ 30 ราย รวม 60 ราย เกษตรกรรวมทั้งสิ้น 200 ราย โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกร ร้อยละ 70.5 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.97 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.94 คน เกษตรกรมากกว่าครึ่ง เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 10.39 ไร่ มีรายได้เฉลี่ย 137,006.00 บาทต่อครัวเรือน รายจ่ายเฉลี่ย 91,166.00 บาท ต่อครัวเรือน (2) เกษตรกรส่วนใหญ่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 7.0 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกร ร้อยละ 70.5 ขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าในพื้นที่ ผลผลิตเฉลี่ย 567.88 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 10.85 บาทต่อกิโลกรัม (3) เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสำรวจศัตรูพืชก่อนการตัดสินใจป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด เกษตรกรได้รับข้อมูลทางการเกษตร ระดับปานกลาง จากสื่อบุคคล สื่อแบบกลุ่ม และสื่อแบบมวลชน (4) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรเชิงความคิดเห็น เกษตรกรยอมรับระดับมากที่สุด คือ การเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม รวงข้าวอยู่ในระยะปลับปลิง (5) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรเชิงปฏิบัติ เกษตรกรมีการปฏิบัติ มากที่สุด ในประเด็น พื้นที่ปลูกต้องไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว (6) เกษตรกรมีปัญหาในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวในระดับปานกลาง ในด้านแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การเตรียมดินและการปลูก การดูแลรักษาแปลง การใช้วัตถุอันตราย การเก็บเกี่ยว การบันทึกข้อมูล สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา เกษตรกรเสนอว่า ให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ให้แก่เกษตรกร

คำสำคัญ การยอมรับ เทคโนโลยีการผลิตข้าว การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1 นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ichtaru_t@hotmail.com

2 รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

3 รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช paranee.tan@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this study were (1) to study fundamental social and economic state of farmers who had done rice farming in Mae Hong Son Province; (2) to study their rice production adhering to good agricultural practice; (3) to study their knowledge and knowledge sources of their rice production adhering to good agricultural practice; (4) to study their adoption of technology application to their rice production adhering to good agricultural practice; and (5) to study their problems and suggestions on their rice production adhering to good agricultural practice. The population in this study was 140 farmers who had done rice farming in Mueang Mae Hong Son District, Pang Mapha District, Mae Sariang District, and Khun Yuam District, 35 persons/district, and were trained to apply technologies to their rice production adhering to good agricultural practice in the project on safety and standardized rice production extension to add the value to their rice in 2013; plus 60 farmers in Mueang Mae Hong Son District and Khun Yuam District, 30 persons/district, who participated in the project on rice production improvement to produce standardized rice with added value. The data were collected from all of these 200 farmers. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation. The findings of this study were as follows: (1) 70.5% of the studied farmers were male, with average age at 50.97 years. They were educated at lower primary level. The average of their household labor was 3.94 persons. More than a half of them were a member of a farmer group. Most of them were the owner of the land used for doing farming. The average size of their area used for doing farming was 10.39 Rai. Their average household income was 137,006.00 Baht/year, while their average household expenditure was 91,166.00 Baht/year. (2) the average size of the area used for doing rice farming of most of them was 7.0 Rai. They usually planted their rice in khao daw mali 105 tribe. 70.5% of them sold their produce to local merchants. The average quantity of their produce was 567.88 Kilograms/Rai. Their average selling price was 10.85 Baht/Kilogram. (3) the studied farmers had knowledge and understanding, at the highest level, of surveying plant enemies before deciding how to eliminate them. They had received agricultural information, at medium level, from personal media, group media, and mass media. (4) the studied farmers adopted in opinions, at the highest level, the application of technologies to their rice production adhering to good agricultural practice in some issues, such as the harvest should have been done at suitable duration when the paddy ears were at "Plabphuing" stage. (5) the studied farmers adopted the application of technologies to their rice production adhering to good agricultural practice in their real practice in some issues, such as there should have been no poisonous substances in their planting area so that there would have been no residues. And (6) the studied farmers had problems in their real practice on their rice production adhering to good agricultural practice at medium level for the water source production area, soil preparation and plantation, crop caring, pesticide application, harvesting and recording data. They suggested that the related government sectors should have supplied them with rice tribe seeds from trusted sources.

Keywords: Adoption, Technology application to rice production, Good agricultural practice, Mae Hong Son Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชอาหารที่สำคัญของโลก เป็นอาหารหลักของคนทั่วโลก ปริมาณการผลิตข้าว ในปีการผลิต 2555/56 ผลผลิตข้าวโลกมีประมาณ 469.0 ล้านตันข้าวสาร หรือ 699.2 ล้านตันข้าวเปลือก การบริโภคข้าวโลกมีประมาณ 468.7 ล้านตันข้าวสาร (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2557: 1) สำหรับประเทศไทย การปลูกข้าวมีมานานแล้ว การปลูกข้าวได้กลายเป็นอาชีพของครัวเรือนชนบทและได้พัฒนาความสำคัญเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ ในปี 2551 ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวลำดับที่ 1 ของโลก มีมูลค่าการส่งออก 203,219 ล้านบาท (สมพร อิศวิลานนท์ 2553: 42) ข้าวจึงนับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดอันดับ 1 ของประเทศ การผลิตข้าว ปีการผลิต 2555/56 ผลผลิตข้าวของประเทศไทย มีปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกรวม 38.0 ล้านตันข้าวเปลือก (ประกอบด้วย ข้าวนปี ปีเพาะปลูก 2555/56 และข้าวนาปรัง ปี 2556) โดยไทยส่งออกข้าวได้ทั้งสิ้น 6.6 ล้านตันข้าวสาร คิดเป็นมูลค่า 133,842 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 3 ของโลกรองมาจากอินเดียและเวียดนาม โดยประเทศที่นำเข้าข้าวไทยปี 2556 ได้แก่ ประเทศเบนิน ร้อยละ 13.9 อิรัก ร้อยละ 10.6 แอฟริกาใต้ ร้อยละ 6.3 สหรัฐอเมริกา ร้อยละ 5.9 จีน ร้อยละ 5.0 และไอเวอรีโคสต์ ร้อยละ 4.7 (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2557: 1) การส่งออกข้าวไทยปี 2556 ลดลงจากปี 2555 เนื่องจากการแข่งขันในตลาดโลกที่รุนแรง มีการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งราคาส่งออกข้าวไทยอยู่ในเกณฑ์สูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ส่งออกสำคัญของโลก คือ ประเทศอินเดียและเวียดนาม ประกอบกับประเทศคู่ค้าได้มีการกำหนดประเด็นด้านคุณภาพและความปลอดภัยมาเป็นข้อกีดกันทางการค้า เช่น ประเทศญี่ปุ่นเข้มงวดกับการตรวจสอบสารเคมีตกค้าง การตรวจสอบย้อนกลับสินค้าข้าว การส่งออกข้าวไทยซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญอันดับหนึ่ง จึงจำเป็นต้องมีการปรับวิธีการผลิตให้เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับสากลเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและส่งเสริมการส่งออก โดยสอดคล้องกับตลาดและความต้องการของผู้บริโภค (กรมการค้าต่างประเทศ <http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=159>)

สถานการณ์การผลิตข้าวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2556/57 พบว่ามีพื้นที่ปลูก 81,868.75 ไร่ (ข้าวนปีและข้าวนาปรัง) ลดลง จากปี 2555/56 ที่มีพื้นที่ปลูก 84,883.25 ไร่ (ข้าวนปีและข้าวนาปรัง) ลดลงจำนวน 3,014.50 ไร่ (ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร http://production.doae.go.th/report/report_main_land_01_A_new2.php?report_type=) โดยการผลิตข้าวของเกษตรกรจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการผลิตเพื่อบริโภคและมีการจำหน่ายให้กับพ่อค้าท้องถิ่นและต่างจังหวัด แต่การผลิตข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประสบปัญหาการได้กำไรจากการขายข้าวน้อย เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ค่าไถนา ค่าเกี่ยวข้าว ค่ามัดข้าว ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีแนวโน้มสูงขึ้น และทำให้ผลผลิตข้าวไม่มีความปลอดภัย เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวสำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน ร่วมกับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ตอนบน 1 จึงได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐาน เพื่อให้การผลิตข้าวเข้าสู่ระบบการรับรองความปลอดภัยด้านอาหาร ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพตามระบบการเกษตรที่ดีเหมาะสม อีกทั้งทำให้ผลผลิตข้าวจะมีราคาที่สูงขึ้น คุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ผลิตข้าวตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวดีขึ้น รวมทั้งผู้บริโภคก็ได้บริโภคข้าวที่มีการผลิตที่มีการควบคุมการใช้สารเคมีปลอดภัยต่อสุขภาพ (สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน คู่มือส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปี 2557:5)

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ปัญหา และข้อเสนอแนะ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
2. การผลิตข้าวของเกษตรกรโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว
3. ความรู้ แหล่งความรู้ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว
4. การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว
5. ปัญหา ข้อเสนอแนะ ในการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปี 2556 (จังหวัดแม่ฮ่องสอน) อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอป่าเมี่ยง อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอขุนยวม อำเภอละ 35 ราย รวม 140 ราย และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการยกระดับการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานและมูลค่าเพิ่ม ปี 2557 อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และอำเภอขุนยวม อำเภอละ 30 ราย รวม 60 ราย เกษตรกรรวมทั้งสิ้น 200 ราย ทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีทั้งคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำถาม 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

ตอนที่ 4 การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิด

2.1.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดในการศึกษา

2.1.3 นำเครื่องมือที่จัดสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เมื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

2.2 การทดสอบเครื่องมือ

2.2.1 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

2.2.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pre test) กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวปลอดภัย ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรในการวิจัย 20 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการทดสอบ มีดังนี้

1) ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้พื้นฐานที่เกษตรกรได้รับตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.843

2) ระดับการยอมรับเชิงความคิดเห็น ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.910

3) ระดับปัญหาของเกษตรกรต่อปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว สัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.907 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีสัมประสิทธิ์อัลฟา อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกร จำนวน 200 ราย ใช้ระยะเวลาดำเนินการสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2557 ถึง เดือน มกราคม 2558 รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เกษตรกร ร้อยละ 70.5 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.97 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.94 คน เกษตรกร ร้อยละ 81.5 เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร โดยเป็นลูกค้ายกลุ่ม ชกส. มากที่สุด และเกษตรกรยังเป็นการรวมหรือผู้นำกลุ่ม/องค์กร ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัครเกษตร และประธานกลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 10.39 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด รองลงมาปลูกพืชผัก ทำไร่ และทำสวน ตามลำดับ เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกข้าว เฉลี่ย 28.58 ปี มีจำนวนแรงงาน เฉลี่ย 2.30 คน แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร ร้อยละ 87.0 ใช้เงินทุนของตนเอง มีรายได้เฉลี่ย 137,006.00 บาทต่อครัวเรือน รายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 72,560.71 บาท เป็นรายได้จากการขายผลผลิตข้าว การทำเกษตรอื่น การทำปศุสัตว์ และการขายผลผลิตจากประมง ตามลำดับ รายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 68,735.20 บาท เป็นรายได้จากเงินเดือนประจำ การรับจ้าง การค้าขาย และรายได้อื่นๆ ตามลำดับ รายจ่ายในครัวเรือน เฉลี่ย 91,166.00 บาทต่อครัวเรือน รายจ่ายภาคการเกษตร เฉลี่ย 37,740.70 บาท เป็นรายจ่ายจากการทำนา การปลูกพืชอื่น การผลิตปศุสัตว์ และการทำประมง ตามลำดับ รายจ่ายนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 54,886.50 บาทต่อครัวเรือน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

2. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าว เฉลี่ย 7 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 รองลงมาคือ พันธุ์ กข 21 เกษตรกรส่วนมากทดสอบความงอกของเมล็ดก่อนปลูก พื้นที่ที่ใช้ปลูกข้าวเป็นนาถุ่ม ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย แหล่งน้ำที่ใช้อาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ วิธีการเตรียมดินโดยใช้รถไถเดินตาม การปรับปรุงบำรุงดินก่อนการปลูกข้าวมีการไถกลบตอซัง ปลูกพืชหมุนเวียน และการปลูกพืชปุ๋ยสด ตามลำดับ เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวโดยวิธีปักดำ การกำจัดวัชพืชโดยใช้แรงงานคน มีการป้องกันกำจัดโรคและแมลง โดยใช้สารเคมี มีการสำรวจศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติก่อนใช้สารเคมี และใช้สารสกัดสมุนไพรไล่แมลง ตามลำดับ มีการใส่ปุ๋ย โดยปุ๋ยที่ใช้ในการผลิตข้าวมากที่สุดคือ ปุ๋ยเคมี รองลงมา คือ ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ ตามลำดับ การใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมี 2 ครั้ง เกษตรกรเก็บเกี่ยวและนวดข้าวโดยใช้แรงงานคน และตากข้าวทั้งฟ่อนในน้าข้าว ระยะเวลาตาก 3 วัน เก็บรักษาเมล็ดข้าวเปลือกไว้ในยุ้งฉาง เก็บไว้ในกระสอบปุ๋ย และเทกองในยุ้งฉาง เกษตรกรร้อยละ 70.5 ขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าในพื้นที่ เกษตรกรร้อยละ 18.50 เก็บไว้ในโรงกลั่นในครัวเรือนไม่มีการจำหน่าย และได้ผลผลิตเฉลี่ย 567.88 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 10.85 บาทต่อกิโลกรัม

3. ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

ความรู้ จากการศึกษาค้นคว้า เกษตรกร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ การสำรวจศัตรูพืชก่อนการตัดสินใจป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด (ร้อยละ 99.0) รองลงมา คือ มีความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพ (ร้อยละ 98.5) และมีความรู้เกี่ยวกับสถานที่เก็บรักษาผลผลิตต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก (ร้อยละ 98.0) ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ย 12.20 คะแนน จากคะแนนความรู้ทั้งหมด 15 คะแนน

แหล่งความรู้ เกษตรกรได้รับข้อมูลทางการเกษตรในระดับปานกลางทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 2.80 โดยได้รับแหล่งความรู้จาก แหล่งความรู้จากสื่อบุคคล แหล่งความรู้จากสื่อแบบกลุ่ม และแหล่งความรู้จากสื่อแบบมวลชน

4. การใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกร

การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรเชิงความคิดเห็นระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม รวงข้าวอยู่ในระยะพลับพลึง (ค่าเฉลี่ย 4.46) รองลงมา การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพ ตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ (ค่าเฉลี่ย 4.36) และพื้นที่ปลูกต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัชพืชรบกวนที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว (ค่าเฉลี่ย 4.25) ตามลำดับ

การปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวเชิงปฏิบัติ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวในระดับมากที่สุด ได้แก่ พื้นที่ปลูกต้องไม่มีวัชพืชรบกวนที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว (ร้อยละ 99.5) รองลงมา แหล่งน้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัชพืชรบกวน (ร้อยละ 98.5) และการเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม รวงข้าวอยู่ในระยะพลับพลึง (ร้อยละ 94.5) ตามลำดับ โดยเกษตรกรปฏิบัติ เฉลี่ย 13.31 ข้อ จาก 15 ข้อ

5. ปัญหา ข้อเสนอแนะของการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

ปัญหาการผลิตข้าว โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.85 โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก คือ ปัญหาสารเคมีราคาแพง และปุ๋ยเคมีราคาแพง ส่วนประเด็นปัญหาที่เกษตรกรมีปัญหาระดับน้อย คือ ปัญหาไม่มีลานตากเมล็ดพันธุ์ข้าว และปัญหาไม่สามารถเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะโดยเกษตรกรเสนอแนะว่า ให้นหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ให้แก่เกษตรกร เกษตรกรต้องการตลาดรองรับผลผลิต GAP มากขึ้น และต้องการขายในราคาที่สูงขึ้น ขาดความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมัก ต้องการความรู้ เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตข้าว การลดต้นทุนการผลิตข้าว และเกษตรกรต้องการวัสดุในการปรับปรุงดิน ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย เนื่องจากเพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว โดยมีอายุเฉลี่ย 50.97 ปี และจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นการศึกษาภาคบังคับ และเมื่อเกษตรกรเรียนจบต้องช่วยเหลือครอบครัวโดยประกอบอาชีพเกษตรกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของเชิด ดีเกิด (2549: 88) พบว่าเกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 41.92 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพงษ์ ภาติ (2554: 73) พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 49.01 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

สภาพทางสังคม จากการศึกษา พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.94 คน เกษตรกรเป็นสมาชิกลูกค้ำกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด และเกษตรกรยังเป็นการรวมกลุ่มต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ ชารวิทย์ คำหล้า (2555: 104) พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย 5.09 คน เป็นสมาชิกลูกค้ำ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากกว่าสมาชิกอื่นๆ และสอดคล้องกับการศึกษาของสุชนา ศรีสุพัฒนะกุล (2555: 86) พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย 4.45 คน ส่วนมากเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรประเภทลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้เพราะเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่าย และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินกู้อื่น

สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ครอบครองที่ดินเป็นของตนเอง มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 10.39 ไร่ แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่ใช้ของตนเอง รายได้จากการขายผลผลิตข้าว เฉลี่ย 20,825.76 บาท มีรายจ่ายจากการทำนาเฉลี่ย 12,625.76 บาทต่อปี แตกต่างจากการศึกษาของธงชัย เสือสามา (2554: 79) พบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตข้าวเฉลี่ย 31,997.00 บาท ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรจังหวัดแม่ฮ่องสอนผลิตข้าวเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนหากเหลือจึงขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าในท้องถิ่น รายได้จากการขายผลผลิตข้าวจึงได้น้อยกว่าเกษตรกรทั่วไป

2. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าว เฉลี่ย 7.0 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 รองลงมาคือ พันธุ์ กข 21 สอดคล้องกับการศึกษาของอรนุช มั่งมี (2555: 86) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่ตลาดมีความต้องการสูง ราคาขายดีกว่าข้าวพันธุ์อื่น เกษตรกรมีการปรับปรุงบำรุงดินก่อนการปลูกข้าว โดยมีการไถกลบตอซัง ปลูกพืชหมุนเวียน และการปลูกพืชปุ๋ยสด เกษตรกรทั้งหมดปลูกข้าวโดยวิธีปักดำ เนื่องจากการผลิตข้าวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังไม่มีการใช้รถปลูกข้าวจึงปลูกโดยวิธีปักดำซึ่งเป็นวิธีการปลูกข้าวดั้งเดิมของเกษตรกร การกำจัดวัชพืช การป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรมีการป้องกันกำจัด เกษตรกรมีการสำรวจศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติก่อนใช้สารเคมี ปุ๋ยที่ใช้ในการ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ผลิตข้าวมากที่สุดคือ ปุ๋ยเคมี เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมี 2 ครั้ง ถูกต้องตามหลักวิชาการของ ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก (2542: 5-10) เกษตรกรเก็บเกี่ยวและนวดข้าวโดยใช้แรงงานคน และตากข้าวทั้งฟ่อนในนาข้าว ระยะเวลาตาก 3 วัน เก็บรักษามะลัดข้าวเปลือกไว้ในยุ้งฉาง เก็บไว้ในกระสอบปุ๋ย และเทกองในยุ้งฉาง ซึ่งถูกต้องตามคำแนะนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ตามสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2552 :28-42) โดยวิธีการตากข้าวฟ่อนก่อนนวด นำฟ่อนข้าวออกผึ่งกลางแดดประมาณ 2 แดด ถึง 3 แดด ติดต่อกันและเมื่อหลังจากนวดข้าวแล้ว ควรตากข้าวเปลือกอีกประมาณ 1 แดด ถึง 2 แดด จนข้าวแห้งดีจึงนำไปเก็บในที่ร่ม เกษตรกรร้อยละ 70.5 ขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าในพื้นที่ เกษตรกรร้อยละ 18.50 เก็บไว้บริโภคภายในครัวเรือนไม่มีการจำหน่าย และได้ผลผลิตเฉลี่ย 567.88 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 10.85 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเก็บไว้บริโภคก่อนหากเหลือจะจำหน่ายให้แก่พ่อค้าในพื้นที่

3. ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

ความรู้ จากการศึกษาค้นคว้า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ในประเด็น การสำรวจศัตรูพืชก่อนการตัดสินใจป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด รองลงมา คือ การเก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพ และสถานที่เก็บรักษาผลผลิตต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก สอดคล้องกับการศึกษาของ ของปรีชา นาเจริญ (2555: 71) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว ในประเด็น ควรเก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพ มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ตามสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2552 :28-42) โดยมีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชในแปลงปลูกอย่างสม่ำเสมอ หากตรวจพบในปริมาณที่ทำให้เกิดความเสียหายถึงระดับเศรษฐกิจ ให้ป้องกันกำจัดศัตรูพืชนั้นอย่างเหมาะสม

แหล่งความรู้ เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว จากสื่อบุคคล คือ นักส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก แหล่งความรู้จากสื่อแบบกลุ่มโดยการฝึกอบรมในระดับมาก และแหล่งความรู้จากสื่อแบบมวลชนจากโทรทัศน์ทั่วไปในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ เขียวสุลักษณ์ บรรจมาตย์ (2556: 116) พบว่า เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องการผลิตข้าวหอม 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก นอกจากนี้เกษตรกรยังได้รับข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจากเอกสารของหน่วยงานราชการ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง การจัดอบรมและศึกษาดูงาน เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ จันญญา เพื่องฟู (2555: 80) พบว่าเกษตรกรทั้งหมดได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

4. การใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกร

การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรเชิงความคิดเห็นระดับมากที่สุด ในประเด็น การเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม รวงข้าวอยู่ในระยะปลับปลิง การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพ ตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และพื้นที่ปลูกต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัชพืชรบกวนที่จะทำให้การตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว สอดคล้องกับการศึกษาของเขียวสุลักษณ์ บรรจมาตย์ (2556: 117) พบว่า เกษตรกรยอมรับในเชิงความคิดเห็นในประเด็น พื้นที่ปลูก การจัดการคุณภาพการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ในระดับมากที่สุด

การปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวเชิงปฏิบัติ เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ในประเด็น พื้นที่ปลูกต้องไม่มีวัชพ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

อันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว รองลงมา แหล่งน้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย และการเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม รวงข้าวอยู่ในระยะปลั่ง สอดคล้องกับการศึกษาของธาราวิทย์ คำหล้า (2555: 106) พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการปฏิบัติตามข้อกำหนดตามระบบการผลิตข้าวในระบบการจัดการคุณภาพเกษตรที่ดีเหมาะสม คือ น้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อน และอายุการเก็บเกี่ยว รวงข้าวมีอายุไม่น้อยกว่า 28 วันหลังต้นข้าวร้อยละ 80 ในแปลงนากออกดอก และยังสอดคล้องกับ เขียวสุลักษณ์ บรรจมาตย์ (2556: 117) พบว่าเกษตรกรยอมรับในเชิงปฏิบัติในประเด็น แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรเชิงความคิดเห็น และเชิงปฏิบัติ เกษตรกรมีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน สอดคล้องกับ กระบวนการยอมรับ ของบุญธรรม จิตตอนันต์ (2540: 213) ซึ่งประกอบด้วย ขั้นเริ่มรู้หรือรับรู้ ขั้นทำความเข้าใจ ขั้นไตร่ตรอง ขั้นทดลองทำ และขั้นนำไปปฏิบัติ

5. ปัญหา ข้อเสนอแนะของการผลิตข้าวโดยการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

ปัญหาการผลิตข้าวโดยภาพรวม เกษตรกรมีปัญหาในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ในระดับปานกลาง ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหา คือ ปัญหาสารเคมีราคาแพง และปุ๋ยเคมีราคาแพง สอดคล้องกับการศึกษาของ ปฐภากร สร้อยสูงเนิน (2555: 84) พบว่าเกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตที่สูง เนื่องจากต้องลงทุนในเรื่อง ค่าปุ๋ยเคมี สารเคมี ค่าน้ำมัน ค่าแรงงาน และค่าเช่าที่ดิน และสอดคล้องกับ ปรีชา นาจรูญ (2555: 68-69) พบว่าเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม สารเคมีราคาแพง

ข้อเสนอแนะ โดยเกษตรกรเสนอแนะว่า ให้นหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ให้แก่เกษตรกร เกษตรกรต้องการตลาดรองรับผลผลิต GAP มากขึ้น และต้องการขายในราคาที่สูงขึ้น ขาดความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตข้าว การลดต้นทุนการผลิตข้าว สอดคล้องกับการศึกษาของ ยงยุทธ ศรีนวล (2549: 80) พบว่าเกษตรกรต้องการให้หน่วยงานราชการเข้ามาสนับสนุนในด้านการตลาด และสอดคล้องกับการศึกษาของ เขียวสุลักษณ์ บรรจมาตย์ (2556: 118) พบว่าเกษตรกรขอให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรและจัดหาตลาดในการรองรับผลผลิต ให้เจ้าหน้าที่จัดฝึกอบรมเพิ่มความรู้ ฝึกทักษะ เทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตต่อไร่และต้นทุนการผลิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประสบปัญหาสารเคมีราคาแพง ปุ๋ยเคมีราคาแพง จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) เกษตรกรควรหมั่นค้นคว้าหาความรู้ ในด้านการปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมัก และใช้ปุ๋ยเคมีควรใช้ในปริมาณที่เหมาะสม ตามหลักวิชาการ โดยใส่ปุ๋ยถูกสูตร ถูกอัตรา ถูกเวลา และถูกวิธี เพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว
- 2) เกษตรกร ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การดูแลรักษา การจัดการโรคแมลง ในแปลงปลูก ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อลดต้นทุนการผลิต

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

3) เกษตรกร ควรบันทึกข้อมูลแปลงปลูกข้าว เช่น การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดินและการตัดข้าวปน สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชและการจัดการ ใช้น้ำ การเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว และการเก็บรักษา ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) ควรให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมัก ก่อนการปลูกข้าว การดูแลรักษาแปลงปลูก การป้องกันกำจัด โรคและแมลง ถ่ายทอดเทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตข้าว การลดต้นทุนการผลิตข้าว เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น และนำไปปฏิบัติในแปลงปลูก

2) ควรจัดทำแปลงเรียนรู้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ หรือการศึกษาดูงานเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ และเจ้าหน้าที่ต้องติดตามประเมินผลหลังการอบรมอย่างต่อเนื่อง สอบถามปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับข้าว เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

1) ควรให้ความรู้แก่เกษตรกร ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร สารเคมีที่ห้ามใช้ในทางการเกษตร การบันทึกข้อมูลแปลงปลูกข้าว ตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยว อย่างต่อเนื่อง

2) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการรับรองจากแหล่งที่เชื่อถือได้ หรือส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในกลุ่ม สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด

3) ควรจัดหาแหล่งน้ำ และบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการปลูกข้าวเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยโดยเปรียบเทียบเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่ผลิตข้าวทั่วไปและเกษตรกรที่ผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ศึกษาต้นทุนการผลิตของเกษตรกร การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ทั้งสองกลุ่ม โดยศึกษากลุ่มเกษตรกรในระดับจังหวัด โดยสุ่มจากประชากรทั้งหมด

2) การศึกษาด้านการตลาด ความต้องการการบริโภคข้าวของผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวให้แก่เกษตรกร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การตลาดข้าว

เอกสารอ้างอิง

กรมการค้าต่างประเทศ กองบริหารการค้าข้าว. (2557). สถานการณ์ข้าวไทย. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2557 จาก

<http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=159>

จันญญา เพื่องฟู. (2555). การผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลสาธิต อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

เจ็ด ดีเกิด. (2549). การผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัยจังหวัดร้อยเอ็ด.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

ธงชัย เสือสามา. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของ

เกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). สถานการณ์สินค้าเกษตรปี 2556 และแนวโน้ม ปี 2557. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2557
จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern>
- ธาราวิทย์ คำหล้า. (2555). การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- บุญธรรม จิตตอนันต์. (2540). ส่งเสริมการเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: หจก. โรงพิมพ์ชวนพิมพ์
- ปรีชา นาเจริญ. (2555). การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- ปัฐภากร สร้อยสูงเนิน. (2555). การผลิตข้าวและความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนาในตำบลเมืองเก่า อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- ขงยุทธ ศรีนวล. (2549). การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- เขวส์สุลักษณ์ บรรจมาตย์. (2556). การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก. (2542). การผลิตข้าวอย่างถูกต้องและเหมาะสม. กรมการข้าว
- สมพงษ์ ภาสี. (2554). การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- สมพร อิศวิลานนท์. (2553). ข้าวไทย: การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและช่องทางการกระจาย. นนทบุรี: เลิศชัยการพิมพ์ 2
- สุชนา ศรีสุพัฒนะกุล. (2555). การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอรามกระด้าง จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2552). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว กรุงเทพมหานคร: สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2556). คู่มือส่งเสริมการผลิตและเพิ่มมูลค่าข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปี 2557
- สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2557). สถานการณ์การผลิตข้าวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2557 จาก http://http://production.doae.go.th/report/report_main_land_01_A_new2.php?report_type=
- อรนุช มั่งมี. (2555). การผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี